

W grudniu 1991 r. został rozwiązany Związek Radziecki. „Wewnętrzny rozbiór” ZSRR dokonali przywódcy trzech najważniejszych radzieckich republik związkowych: Rosji, Ukrainy oraz Białorusi. Centrum imperium radzieckiego była Rosja, a pozostałe republiki miały status peryferii. Rosja (Federacja Rosyjska) stała się głównym sukcesorem ZSRR, wykazującym tendencje do traktowania przestrzeni postradzieckiej jako swojej wyłącznej strefy wpływów. Szczególnym wyzwaniem dla nowych elit rosyjskich okazał się stosunek do Ukrainy i Białorusi stanowiących podobnie jak Rosja część ruskiego obszaru kulturowego. Łatwemu pogodzeniu się Moskwy z ich niepodległością stały na przeszkodzie rosyjskie tradycje imperialne. Chociaż Rosja ostatecznie oficjalnie uznała państwowość swoich słowiańskich „młodszych braci”, to jednak z wielu powodów odmawiała im „suwerenności geopolitycznej”.

Po upadku komunizmu geopolityka wypełniła w Rosji próżnię ideologiczną po zbankrutowanej ideologii komunistycznej, pretendując do statusu nowej idei powszechnej, całościowo wyjaśniającej Rosjanom świat. Geopolityka legitymizowała aspiracje Rosji do odgrywania istotnych ról międzynarodowych, kompensowała dysonans w tożsamości rosyjskiej spowodowany rozpadem imperium radzieckiego, nadając wyraz nowemu mesjanizmowi rosyjskiemu. Głównym problemem Rosji w przestrzeni postradzieckiej stały się relacje z „najbliższą zagranicą” – Ukrainą oraz Białorusią. Pośrednim rezultatem powstających na tym tle napięć jest obecny tragiczny konflikt na Ukrainie, którego nie można jednak wyrywać z szerszego kontekstu międzynarodowego. Zaostrzająca się geopolityczna globalna rywalizacja o strefy wpływów zastępuje we współczesnym świecie dawną konfrontację ideologiczną...

W zaproponowanym ujęciu praca jest oryginalną ofertą wydawniczą, zasługuje na życzliwą rekomendację. Zawiera bowiem nie tylko liczne walory merytoryczne, ale także jest dojrzała pod względem metodologicznym. Autor wykazuje dużą samodzielność w dowodzeniu rozmaitych racji, formułuje odważne oceny, stosując się do zasady *sine ira et studio*, co nie jest łatwe, zważywszy na wysoką aksjologizację badanej problematyki. Autor dowodzi solidnego odczytania i orientacji w bogatej literaturze przedmiotu. Można z całą odpowiedzialnością stwierdzić, że książka ma charakter erudycyjny, czyta się ją z autentyczną chęcią poznania nowych rzeczy.

Recenzowana praca jest interesującą propozycją wydawniczą, tak pod kątem analitycznym, jak i popularyzatorskim. Jest trafioną odpowiedzią na rosnące zapotrzebowanie poznawcze, dotyczące jednego z najważniejszych obecnie aspektów stosunków międzynarodowych w postaci rewizjonizmu geopolitycznego Rosji i Zachodu w przestrzeni poradzieckiej. Zaproponowany tekst dostarcza uporządkowanej wiedzy przydatnej także w zrozumieniu wyzwań i zagrożeń, przed jakimi staje polska polityka wschodnia.

Z recenzji
prof. dr. hab. Stanisława Bielenia